

BÚCSÚ BUDAY-SÁNTHA ATTILÁTÓL¹

Tisztelt gyászoló család, gyászoló egybegyűltek,
munkatársak, tanítványok, barátok!

Vannak az életben soha el nem számolható veszteségek. Soha vissza nem kapható dolgok. Ha elmegy az az ember, akit szeretünk és tisztelünk. Ha elveszítjük azt a tanárt, kollégát és barátot, aki a mindennapjaink része volt.

A Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának nagy egyénisége, a kart alapító oktatói generáció tagja, a magyar regionális tudomány oktatási és kutatási rendszere megteremtésének egyik jeles képviselője, Buday-Sántha Attila professzor távozott közülünk.

Buday-Sántha Attila kiváló kutató, karizmatikus oktató és nagyszerű ember, klasszikus értelmiségi egyéniség volt.

Kutatói pályáján három kérdés foglalkoztatta: az agrárfejlődés, a környezet-gazdaságtan és a vidékfejlesztés. Az első kutatói időszakban a versenyképes mezőgazdaság működését, a települési környezettel való kölcsönhatását, az agrárgazdaság regionális beágyazottságát és térformáló szerepét vizsgálta, publikált nagy visszhangot keltett dolgozatokat.

Kutatásainak második hosszú korszakában a környezet-gazdaságtan tudományos rendszerének kidolgozásával foglalkozott. E kutatási eredményeit környezetgazdálkodási nagymonográfiákban adta közre.

Tudományos működésének harmadik szakaszában a vidék- és agrárfejlesztés kölcsönhatásainak elemzésében ért el nagy érdeklődést és elismerést kiváltó eredményeket.

Új kutatási irányzatot alapozott meg e három tudományágazat gyakorlati (társadalmi-tervezési) alkalmazásában. Regionális fejlesztéspolitikai tevékenysége sokrétű volt. Közreműködött országos és területi agrárgazdasági koncepciók kidolgozásában, regionális és településfejlesztési dokumentumok összeállításában.

Ellenfele és éles kritikusa volt a provincializmus mindenfajta megnyilvánulásának. Modern, versenyképes, fenntartható vidéki gazdaság kiépítését, fejlesztését tartotta szükségesnek, a decentralizált fejlesztéspolitika elkötelezett híve volt. Nyugdíjba vonulását követően, egy éve fejeződött be az a nagyszabású feltáró munka, amely a Dél-dunántúli régió megújulásának belső erőforrásait értékelte. Volt energiája arra is, hogy igyekezzen megértetni a döntéshozókkal a stratégiaalkotás tudományos megalapozásának fontosságát. Tisztában volt azzal, hogy ez a meggyőzés kezdetben kevés sikerrel járhat, hitt azonban abban, hogy a folyamatos párbeszéd eredményre vezet.

Munkái rangos kiadóknál és vezető szakmai folyóiratokban jelentek meg. Tudományos díjakban is szép számmal részesült. Állami kitüntetéshez nem juttatta a sors, nem is vágyott a nem tudományos-szakmai szempontok alapján történő elismerésekre. Ezeknél többre tartotta például a 70. születésnapjára készített kötetet, amelyben a magyar társadalomtudomány kiválóságai, akadémikusok, professzorok, ismert kutatók jelentették meg tisztelgő dolgozataikat.

Sikeres kutatói pályája példamutató oktató munkával párosult. Egyéni kutatási eredményei mellett tudományszervező, iskolateremtő tevékenysége is kiemelkedő. Magyar-

---

¹ Elhangzott a pécsi Központi temetőben 2014. május 31-én.

országban ő vezette be a környezet-gazdaságtan oktatását a közgazdászképzésbe, a vezetésével működő tanszék alapozta meg a regionális tudomány egyetemi oktatását. Ebben a munkájában támaszkodott az MTA Regionális Kutatások Központjának tudományos potenciáljára. Buday-Sántha Attila hitt az egyetemi és az akadémiai szféra együttműködésének eredményességében, e kapcsolatok alakításában kiemelkedő érdemeket szerzett. Példát mutatott az egyetemi karok közötti kutatási és oktatási együttműködés szervezésében is.

1994-ben ő alapította Kelet- és Közép-Európa első regionális politikai és gazdaságtani doktori iskoláját, amelyben eddig több mint félszáz doktori fokozat született. Tanítványait invenciózus tudományos gondolkodásra ösztönözte, és az első lépésektől kezdve gondosan, nagy türelemmel segítette kutatói fejlődésüket. Fontosnak tartotta hallgatóit gyakorlati és külföldi tapasztalatokkal megismertetni, évente szervezett hazai és külföldi szakmai programokat.

Nagy figyelemmel kísérte a határon túli fiatal magyar kutatók felkészülését és követte pályájuk alakulását. Támogatta a határon túli magyar regionális tudományi műhelyek működését. Több erdélyi és vajdasági szakember szerzett keze alatt tudományos fokozatot, és sokan dolgoznak értekezésükön.

Olyan tudományos iskolát teremtett, amelyben az interdiszciplináris gondolkodás, a folyamatos megmérettetés, a tudományos morál és igényesség, a mások eredményei iránti tisztelet volt a meghatározó. Büszkék lehetünk arra, hogy a magyar egyetemek regionális tudományi képzési programjai a pécsi iskola alapjaira épültek. Hálásak vagyunk neki a kar versenyképességének folyamatos fejlesztésében elért eredményeiért. A Buday-Sántha professzor vezetésével szervezett konferenciák, vitaülések, az ezekről megjelent gyűjtemények a kar tudományos hírnevét növelték.

Szigorú, következetes, mindig segítőkész, kemény munkatempót diktáló, nem egyszer a porosztanítási hagyományokra is támaszkodó tanár volt. Hallgatói kezdetben össze-rezzentek, ha találkoztak a mindig elegáns, egyenes tartású professzorral, féltek tőle. A hosszabb közös munkában szerzett tapasztalatok azonban gyökeresen megváltoztatták a róla kialakított képet. Harmad-negyedéven a hallgatók már tudták, Buday-Sántha professzorhoz bátran lehet fordulni a legkényesebb kérdésekben is. Dolgozószobájának ajtaja hallgatói előtt mindig nyitva állt, számíthattak arra, hogy idejével nem fukarkodik, ha gondjaikat kell megbeszélni vele. Igazi pedagógus volt.

A tudományterületek értékeit megbecsülő, mások érdekeit is szem előtt tartó együttműködési készség, a magyar tudományosság iránti hűség és gyarapodása iránti elkötelezettség jellemezte. Korrekt és etikus magatartása, sokoldalú érdeklődése, családszeretete különös szellemi magaslatra emelte őt. Mintaadó, hiteles értelmiségi volt, sokan példaképként tekintettek rá.

A méltányosság és az igazságosság szellemében dolgozott. Egyenes természete nem tűrte sem a hízélgést, sem az őszinteség hiányát. Szenvedélyesen vitatkozott, nem viselte el a hatalmi arroganciát és – azokban az években, amikor a közösség érdekei képviselésével bízta meg – igazságérzete miatt konfliktusokat is vállalt. Az innovatív elképzelések megvalósításáért is sokat kellett küzdenie, szakmai tekintélye azonban inspiráló erőt jelentett a kételkedők vagy ellenkezők meggyőzésében.

Buday-Sántha Attila nem alapított betéti társaságot, sem kft-t. Szellemi energiáit két nagy vállalkozásba fektette, családjába és az egyetembe, amely szinte második otthona volt.

Nagy egyéniség volt, a szellem úriembere, kiválóságot teremtett, értette a lényeg nyelvét, és értékévé vált, amihez hozzáfogott. Van jövőjük azoknak az értékeknek, amelyek

hozzá kötődnek. Nem szabad ezt a szellemi teljesítményt veszni hagyni, a szűkebb egyetemi közösség, a tágabb régió és az ország érdekében valamennyiünk kötelessége tovább építeni azt.

Ő beletörődéssel vette tudomásul azt a végig nem gondolt, káros oktatáspolitikai döntést, hogy nincs már szükség a bölcs, idős generáció tudás- és értékgyarapító munkájára. Rezignáltan fogalmazott tavaly a székelyföldi regionális kutatók konferenciára invitáló levelére: „Nagyon örülök, hogy Székelyföldön kialakult egy eredményeket is felmutatni képes tudományos közösség ... Ez volt a célunk, amikor támogattuk a Ti tanulmányaitokat. Nyugdíjazásom következtében már nem vagyok olyan helyzetben, hogy a jövővel kapcsolatos terveket szőjek. Ezért nem jelentkeztem a konferenciára ... Sok szeretettel gondolok Rátok, de csak ezzel tudlak támogatni Benneteket.” Tanítványai szomorúan olvasták ezeket a sorokat.

Buday-Sántha Attilának az elmúlt pár évben elért sikerei is figyelmeztessenek bennünket a sok történelmi korszakban megtapasztalt igazságra: emelkedő társadalomban építenek a nagy öregek tanácsaira, csak süllyedő közösség hagyja figyelmen kívül azokat. Az áhított versenyképesség – országának, egyetemének – fontos morális előfeltétele ez.

Szinte egy időben léptük át a közgazdaságtudományi kar kapuját, én hallgatóként, ő tanárként. Tanárom volt, majd később munkatársak lettünk, a regionális tudományi képzés megszervezése kötötte össze sorsunkat, eközben barátok lettünk.

Élveztem fanyar humorát, a kultúrában való jártasságát, racionális gondolkodásmódját. Nagyra tartottam a tudományos problémák iránti fogékonyságát, kíváncsiságát a legapróbb részletek megismerése iránt. Becsültem szerénységét és jellemes magatartását. Mindig számíthattam tanácsaira, kritikájára, támogatására. Örültünk egymás sikereinek, együtt elemeztük kudarcaink okait, azok felszámolásának alternatíváit.

A búcsú pillanatában, majd pedig az emlékezés éveiben így találkozunk Buday-Sántha Attilával, az iskolateremtő tudóssal.

A szellem – az ő kritikai, humanista szelleme és igazságkeresése – legyőzi a halált. Itt marad velünk és figyelmeztet. Ha a hatalom, a pénz, az önzés vagy a gyengeség eluralkodásának nyomán mi már feladnánk, az ő szellemisége figyelmeztessen, hogy még van miért küzdeni.

Megtisztelő volt, hogy tanítványai, munkatársai, barátai lehettünk. Egyéniségét több ezer közgazdász, agrár-, környezet- és regionális kutató, terület- és településfejlesztési szakember zárta a szívébe. Tanításaira, könyveire, példamutató magatartására, igazságszeretőre, kérlelhetetlen egyenességére hosszú ideig emlékezni fognak. Tudományos ethosza követendő példa a fiatal kutatói generáció számára.

Isten veled Professzor Úr!

Drága barátom, nyugodj békében!

Horváth Gyula